

Рецензия на книгата на: Стефка Петкова-Калева
„Феноменология на празното в езика и речта (върху материал от българския и руския език). Избрани трудове“. Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“, 2024. 177 с. ISBN 978-619-201-790-3 (print), ISBN 978-619-201-791-0 (online)

DOI: <https://doi.org/10.46687/BDRO2551>

Книга за мълчанието и празнотата, *„Мълчанието и неговите езикови проекции (върху материал от българския и руския език)“*.

Трудно е да се напише рецензия за една книга, която надживява своя автор. Една книга с написани и ненаписани редове за мълчанието и празнотата, пълни с послания. Една книга със силно авторско присъствие, недовършена, но интригуваща и сериозна. Една книга, в която талантливата изследователка Стефка Петкова-Калева споделя своите търсения и прозрения по темата за езиковите проекции на мълчанието и празнотата. За съжаление *post-mortem* ...

Рецензираната книга на Стефка Петкова-Калева *„Феноменология на празното в езика и речта (върху материал от българския и руския език)“* е своеобразна колекция, която включва монографията *„Мълчанието и неговите езикови проекции“*, както и четири статии, тематично свързани с нея. Тези приноси са резултат от дългогодишни проучвания на авторката, целящи извеждането и описанието на ипостасите на `празното` в руската и българската езикова картина на света. Същевременно те са естествено продължение на един по-ранен труд на авторката (монографията *„Концептът*

‘празнота’ в езиковото съзнание“, излязла през 2020 година), фокусиран върху „образите“ на празното в пространството и времето и техните езикови проекции в българското и руското езиково съзнание.

В този ред на мисли споменатите две книги, заедно със статиите, посветени на конкретни аспекти на изследваната проблематика, дават ясна представа за сложната природа на концепта ‘празнота’ и неговата лингвистична екстраполация в единици, маркиращи неговите ипостаси в пространството, времето, в комуникативната практика. Това мотивира и избора на заглавието на коментираната тук книга „Феноменология на празното в езика и речта“.

В монографичния труд, обособен като отделна част в рецензираната книга, мълчанието е интерпретирано като един от репрезентантите на концепта ‘празнота’ в езиковото съзнание. Разгледани са отношенията между тишината и мълчанието, речевата пауза и мълчанието, мълчанието и неговоренето. Открити са прототипните и непрототипните форми на мълчанието. При това в прототипен план мълчанието се разглежда като поведенчески акт, като симптом в рамките на интерперсоналното и социалното общуване и като елемент на ритуалната практика в българската и руската лингвокултурна традиция. Непрототипните форми на мълчанието се асоциират с феноменологията на неискрения дискурс: лъжата, премълчаването, ласкателството, а също така с евфемизацията на речта, недоизказаността и намека, кодираната реч, езиковата демагогия и др.

Коментираната монография предлага полезно и сериозно интердисциплинарно изследване. Незавършеността и фрагментарността на текста не омаловажават неговите качества. Фактът, че те са допуснати от съставителите на този своеобразен сборник, е напълно обясним със стремежа да се съхрани автентичността на авторите идеи. Тези

„празноти“ в текста дават възможност на читателя да реконструира сам липсващото.

В заключение бих обобщила, че книгата „Феноменология на празното в езика и речта (върху материал от българския и руския език)“ има несъмнено приносен характер както за теорията при създаването на лингвистични модели в областта на когнитивната лингвистика и лингвокултурологията, така и за преподавателската практика.

Велка Попова
Професор, доктор по филология
Шуменски университет
„Епископ константин Преславски“ – Шумен,
България
v.popova@shu.bg